

Toelichting

Onderstaande concept intentieverklaring is bedoeld om de marktpartijen inzicht te geven in de ambitie van de bij de coalitie aangesloten publieke opdrachtgevers. De in artikel 8 genoemde duurzaamheidseisen zijn indicatief. De definitieve duurzaamheidseisen worden op basis van de marktconsultatie vastgesteld en in de intentieverklaring opgenomen. Daarna wordt de verklaring ondertekend door de deelnemende partijen.

CONCEPT INTENTIEVERKLARING ‘DUURZAME BESTRATING’ OPGESTELD DOOR EEN COALITIE VAN GEMEENTEN

Partijen onderstrepen de volgende intentie:

Artikel 1: Doel

Het doel is om de verduurzaming van betonnen bestrating te versnellen door een gezamenlijk initiatief vanuit de gemeenten Amsterdam, Amersfoort, Den Haag, Eindhoven en Zwolle. Als publieke opdrachtgevers creëren zij een gezamenlijke vraag van elementenverharding naar de betonleveranciers om zo hoog mogelijke duurzaamheidsprestaties te leveren. Aangezien elementenverharding (straatstenen/bestrating) een laag risico profiel hebben vergeleken met gewapend beton, kan vernieuwing in beton hier met minder risico's beproefd en opgeschaald worden. Opdrachtgevers kunnen daarom in deze coalitie uitdagender contracteisen stellen. De in deze coalitie behaalde resultaten op het gebied van CO₂ reductie en circulariteit geven de onderbouwing voor de vernieuwing die de gehele markt van bestrating en zo mogelijk de gehele betonketen breed kan toepassen. Als deze coalitie gestart is, inventariseert het Betonakkoord of andere gemeenten willen aanhaken.

Artikel 2: Aanpak

Uitgangspunt is de koploper-peloton aanpak. Deze is erop gericht om – via innovatieve opdrachtgevers die ambitie willen tonen – het duurzaamste beton dat in de markt beschikbaar is uit te vragen en betoninnovaties op het gebied van CO₂ en circulariteit te realiseren.

Gestart wordt met contracteisen die marktpartijen uitdagen om (een combinatie van) innovaties toe te passen die ambitieus zijn maar wel op TRL¹ 8/9 (opschalen en vermarkten) zitten. In de overeenkomst wordt afgesproken dat de contracteis jaarlijks aangescherpt wordt met een verlaging van de CO₂ en verhoging van de circulariteit. De opgedane ervaringen en daarbij behorende prestatieverbeteringen kunnen 2-3 jaar later de standaard worden voor de gehele markt van bestrating.

Artikel 3: Samenwerking met Betonakkoord

De coalitie van publieke opdrachtgevers verenigd in deze samenwerkingsovereenkomst, is bereid deel te nemen aan de opschaling van betoninnovaties binnen het Betonakkoord. Zeven tot acht coalities van uiteenlopende opdrachtgevers in de GWW en B&U zetten samen de schouders eronder om de betoninnovaties die in de praktijk al mogelijk zijn (TRL 8/9) maar niet toegepast worden, op grotere schaal in te voeren. Zij tonen aan dat vernieuwing in de betonketen mogelijk is en dagen daarmee de betonmarkt uit op te schalen en te innoveren. Wanneer de coalities van innovatieve opdrachtgevers succesvolle resultaten hebben geboekt, kunnen deze vertaald worden naar contracteisen waaraan de

¹ TRL (Technical Readiness level) is een schaal voor de stand van innovatie van een technologie.

volgers in de markt (het 'peloton') moeten voldoen. Door in de tijd steeds meer innovaties in de markt op grote schaal toe te passen, kunnen de contracteisen voor het peloton in de komende jaren in stappen aangescherpt worden. Het Betonakkoord is met de Rijksoverheid in gesprek om deze eisen als plafondwaarden wettelijk te gaan invoeren. Daarmee wordt een gelijk speelveld in de betonketen gecreëerd en zekerheid geboden aan degenen die investeren in betonvernieuwing dat hun innovaties gaan lonen.

Artikel 4: Beoogde effecten

- Alle Deelnemende Partijen passen vergelijkbare uitdagende en haalbare contracteisen toe om marktpartijen uit te dagen met opschaling van hun innovaties te komen.
- Deelnemende Partijen maken inzichtelijk welke impact op CO₂ reductie en circulariteit verhoging de projecten hebben die zij realiseren binnen deze coalitie. Op basis daarvan worden de behaalde resultaten gemonitord en gerapporteerd.
- Deelnemende Partijen delen onderling actief kennis en ervaring, zodat de verduurzaming versneld wordt. Ze onderstrepen daarbij dat het niet gaat om uitwisseling van concurrentiegevoelige informatie en dat ze uiteraard binnen de grenzen van het mededingingsrecht opereren.
- Deelnemende Partijen bundelen de geleerde lessen en zijn bereid deze over te dragen aan andere gemeenten.

Artikel 5: Overzicht van de in te brengen projecten en producten

Deelnemende partijen brengen in het kader van deze samenwerkingsovereenkomst zoveel mogelijk geplande projecten in. Het overzicht hoeveel volume dit in het totaal vertegenwoordigt, wordt verstrekt nadat de contracten zijn afgesloten.

Artikel 6: Marktconsultatie

De publieke partijen verenigd in deze coalitie organiseren gezamenlijk een marktconsultatie. Uitgangspunt daarbij zijn tevoren opgestelde indicatieve prestatie-eisen op het gebied van CO₂ reductie en circulariteit (zie Artikel 8). In de marktconsultatie wordt getoetst of deze prestatie-eisen reëel of strikter kunnen zijn. De opdrachtgevers geven bij de marktconsultatie een indicatie van het te verwachten volume benodigde bestrating in de tijd. Dit volume is van belang om met nieuwe TRL 8/9 oplossingen de routinematige toepassing van bestaande oplossingen te doorbreken. Na de marktconsultatie wordt besloten of er gezamenlijk wordt aanbesteed of individueel (wel op basis van vergelijkbare contracteisen).

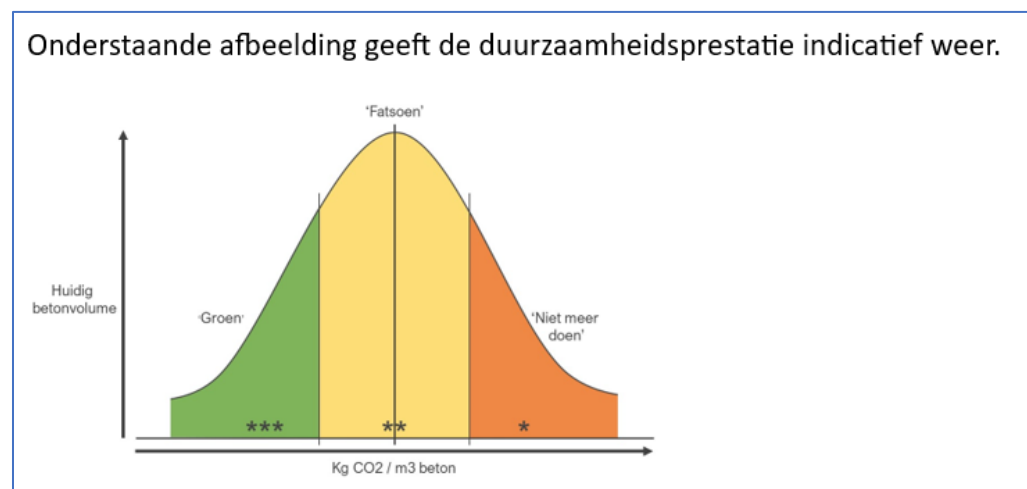
Artikel 7: Aanbestedingsprocedure

De publieke opdrachtgevers verenigd in deze coalitie bestrating, gaan meerjarige raamovereenkomsten of andere contractvormen aan met de betonproducent(en), die de meest veelbelovende aanbieding doet. Daarmee dagen ze de markt uit om met innovaties te komen die CO₂ reduceren en circulariteit verhogen. Het gaat om innovaties op TRL 9 en op TRL 8 die grootschalig kunnen worden toegepast. De betonproducenten die meedingen, kiezen voor een ontwikkelpad, dat ze niet voor de komende jaren kunnen vastleggen maar wel garanderen te zullen inzetten. Dus de betonproducenten zullen hun grondstoffenleverancier(s) moeten kiezen en tussentijds kunnen switchen van leverancier als er een betere innovatie beschikbaar komt.

Iedereen hanteert daarbij vergelijkbare raamovereenkomsten of andere contractvormen met overeenkomstige prestatie-eisen welke jaarlijks aangescherpt worden met een verlaging van de CO₂

en verhoging van de circulariteit. De opdrachtgever behoudt zich in goed overleg met de opdrachtnemer het recht voor om deze verlaging aan te scherpen indien de technologische ontwikkelingen dit toelaten. Hierdoor wordt het mogelijk gemaakt de meest recente, beproefde innovaties toe te passen. Dit vergt een goed samenspel tussen opdrachtgever en opdrachtnemer.

De innovaties die de gezamenlijke coalitie van opdrachtgevers met innovatieve marktpartijen (groene kleur, zie figuur) succesvol heeft aangetoond, kunnen 2-3 jaar later de standaard worden voor alle opdrachtgevers van bestrating in de GWW. Naar verwachting kan het peloton in de betonmarkt aan die nieuwe standaard voldoen (gele kleur). Een milieuprestatie die slechter scoort (oranje) dan de gele kleur, is dan niet meer toegestaan. Zo schuift de markt stapsgewijs op van oranje naar geel en groen en gaan in de komende jaren de innovatieve partijen met koplopers onder de opdrachtgevers de lat weer scherper stellen.

Artikel 8: Methodiek contracteisen ten behoeve van de marktconsultatie Bestrating

De coalitiepartners bereiden een gezamenlijke marktconsultatie voor, waarin indicatieve prestatie-eisen ten aanzien van het materiaal beton op het gebied van CO₂ reductie/MKI en circulariteit zijn opgenomen. Deze indicatieve prestatie-eisen worden door een 'Onafhankelijke Commissie Duurzame Betonketen' voorbereid (zie Artikel 9) en door de betrokken coalitiepartners na overleg bekrachtigd (mogelijk na kleine aanpassingen).

Om vergelijkbaarheid van de ingediende voorstellen op milieuprestatie mogelijk te maken, moeten indieners zich baseren op de in de markt breed geaccepteerde MKI methodiek en andere overeengekomen methodieken. De innovaties moeten gecertificeerd zijn bij een erkende certificeringsinstantie en geregistreerd zijn bij de NMD. Nu kunnen alleen producten op TRL 9 in de NMD database opgenomen worden. Voor innovaties die de komende jaren ontwikkeld worden en door de marktpartijen in het vooruitzicht worden gesteld in de contractonderhandelingen, is opname in de database van NMD nog niet mogelijk. Besproken zal worden met de NMD of deze kansrijke innovaties (TRL 8) in een aparte lijst opgenomen kunnen worden in de NMD database.

De opdrachtgevers geven bij de marktconsultatie een indicatie van het te verwachten volume in de tijd.

MKI-waarden

Voor bestratingsmaterialen wordt uitgegaan van een MKI plafondwaarde voor koplopers in de markt van € 15,- /m³ voor 2024. Die waarde wordt jaarlijks tenminste verlaagd met minimaal € 1,- per jaar

tot € 9,- in 2030. Dit komt neer op een jaarlijkse daling van 7,5 %. Deze daling wordt echter aangescherpt wanneer technologische innovaties dit mogelijk maken. Hierover moet duidelijkheid gegeven worden bij goedkeuring van de tender.

Om vergelijkbaarheid van de ingediende voorstellen op milieuprestatie mogelijk te maken, moeten indieners zich baseren op de Bepalingsmethode Milieuprestatie Bouwwerken, kortweg 'Bepalingsmethode'.

Voorstel is om in de MKI-waarden geen onderscheid te maken tussen banden, straatstenen en tegels. Door de productgroepen samen te voegen houden de leveranciers de mogelijkheid om eventuele hogere MKI's van een productgroep te compenseren binnen andere productgroepen.

Voorstellen die een lagere MKI hebben, worden positief ontvangen. Een prominente indicator binnen de MKI is de CO₂ reductie, welke apart vermeld dient te worden. De CO₂ reductie wordt gerealiseerd door een optelsom van zowel *verbetering van het materiaal beton zelf als good housekeeping maatregelen* bij productie van het beton en op de bouwplaats (waaronder toepassing van minder cement en meer vulstoffen en aanpassing van de klimatiseringstijd). Deze *good housekeeping* maatregelen kunnen naar schatting gemiddeld 15% CO₂ reductie opleveren en hebben al de aandacht van veel betonproducenten.

Apart vermeld dient te worden de CO₂ prestatie van transport van de fabriek naar de bouwplaats. Dit aspect mag echter niet meespelen in de selectie van de opdrachtnemer.

Circulariteit

1. Hergebruik toepassen waar mogelijk (verantwoordelijkheid opdrachtgever):
 - a. Eigen project
 - b. Eigen depot
 - c. Extern
2. Het resterende vrijkomend betonpuin vervalt aan de aannemer die het materiaal aantoonbaar verwerkt en certificeert (of laat verwerken en certificeren) volgens BRL 2506-1 als toeslagmateriaal voor beton. Geen betongranulaat als wegfundatie. Tevens dient de producent van het recyclinggranulaat aantoonbaar te beschikken over een Prestatieverklaring voor toeslagmaterialen (NEN 12620) in beton. Hierbij wordt wettelijk vastgelegd dat sloop moet worden uitgevoerd door bedrijven die een prestatie projectcertificaat Circulair Slopen kunnen overleggen (verantwoordelijkheid opdrachtgever).

Naast prestatie-eisen worden de volgende randvoorwaarden gehanteerd om daarmee het risicoprofiel te verlagen. De opdrachtnemer moet duidelijke informatie verschaffen over:

- Risico's op uitloging van milieugevaarlijke stoffen
- Risico's op gezondheidsaspecten, inclusief bij verwerking
- Bestendigheid tegen vorst
- Herbruikbaarheid
- Toekomstige recyclebaarheid
- Minimum dikte (n.t.b.)
- Mate van klimaatadaptiviteit (bijvoorbeeld waterdoorlatende bestrating)
- Wijze waarop de milieuprestatie wordt bereikt (b.v. verbetering van het productieproces of de materiaalsamenstelling). Bij de berekening van de MKI mogen geen compenserende CO₂ maatregelen worden meegerekend (zoals het planten van bomen en CCS-credits) waarvan de CO₂ reductie niet direct aan het product kan worden toegekend.

Artikel 9: Deskundige begeleiding door een Onafhankelijke Commissie Duurzame Betonketen

Om de koploper-peloton aanpak deskundig en onafhankelijk te begeleiden wordt een Onafhankelijke Commissie Duurzame Betonketen ingesteld. De leden van dit expert team zijn betontechnologen, ontwerpers en constructeurs die up to date op de hoogte zijn van wat er in de praktijk wordt beproefd en hebben als onafhankelijke deskundigen toegang tot uiteenlopende beton-, constructie- en ontwerp bedrijven, slopers en recyclers. Zij hebben ook kennis van de ontwikkelingen in het buitenland. Het expert team wordt betrokken bij alle coalities van innovatieve opdrachtgevers die gevormd worden in het kader van de opschaling van innovaties binnen het Betonakkoord. Zij worden voor een periode van 4 jaar formeel aangesteld door CROW en hebben het mandaat gekregen van de Stuurgroep Betonakkoord, Betonhuis en Betonvereniging om de volgende taken uit te voeren:

- Jaarlijks de indicatieve prestatie-eisen op het gebied van CO₂ reductie en verhoging van de circulariteit voorbereiden per toepassingsgebied/coalitie voor de innovatieve opdrachtgevers die de vernieuwing willen aanjagen bij koplopers in de markt op materiaal- en ontwerp/constructieniveau en hergebruik/recycling. Na overleg bekrachtigen de betrokken coalitiepartners de prestatie-eisen, die innovatief én haalbaar zijn.
- Hetgeen voldoende bewezen is op innovatiegebied door de koplopers in de markt vertalen naar jaarlijks vast te stellen prestatie-eisen (per toepassingsgebied) voor de volgers (het peloton) in de markt.
- Assistentie verlenen bij het bundelen van de geleerde lessen.

Artikel 10: Kwalitatieve monitoring en rapportage

Deelnemende Partijen maken inzichtelijk welke impact op CO₂ reductie en circulariteit verhoging de projecten hebben die zij inbrengen in deze coalitie. Op basis daarvan worden de behaalde resultaten jaarlijks gemonitord en gerapporteerd. Doel is niet om exacte getallen op te halen maar vooral om het leereffect en eventuele knelpunten gezamenlijk weg te nemen en een globale inschatting van de milieupact te maken.

Artikel 11: Looptijd

De Deelnemende Partijen verbinden zich voor tenminste drie jaar aan deze intentieverklaring. Daarna wordt de samenwerking in deze coalitie gecontinueerd zolang de Deelnemende Partijen daarin meerwaarde zien. Nieuwe Partijen kunnen instappen na goedkeuring van de reeds Deelnemende Partijen.

Artikel 12: Samenwerking en kennisdeling

- Deelnemende Partijen delen onderling actief kennis en ervaring, zodat de verduurzaming versneld wordt.
- Deelnemende Partijen bundelen de geleerde lessen en zijn bereid deze over te dragen aan derden.

BIJLAGE 1: Jaarlijkse volume deelnemende gemeenten (naar schatting)

Gemeente	Hoeveelheid	Eenheid
Amsterdam	44.000	ton
Den Haag	26.000	ton
Amersfoort	7.000	ton
Eindhoven	9.300	ton
Zwolle	2.000	ton